

CAMORRA

Mario
Liguori

SAMO UBISTVO

■ Laguna ■

Copyright © 2019, Mario Liguori
Copyright © ovog izdanja 2019, LAGUNA

Autor fotografije na koricama je Đuzepe Adeo (Giuseppe Addeo).

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ništa nije onako kao što se priča.

Dejvid Pis

I

Činjenice su neumoljive.

Renato Fiore je bio racionalan čovek sve dok se 8. 3. 1977. nije bacio pod voz.

Renato Fiore: imućan bakalin, oženjen, otac troje dece. Živeo je u okolini Napulja, u Ulici Đakoma Mateotija 83.

Motiv njegovog gesta: nepoznat.

Sugrađani su neko vreme jedni drugima postavljali nezgodna pitanja. Kakav je bio njegov odnos sa suprugom? Da li su mu pretili? Da nije možda bolovao od neke neizlečive bolesti?

O Renatu se šušalo na trgu, u baru, kod frizera.

Uobičajeno stanje na jugu Italije: o drugima samo površno, o sebi duboko.

Napomena: kvartom je sedamdesetih godina prošlog veka gospodario don Alberto Malasorte.

Don Alberto Malasorte: sveštenik u Katedrali Svetog Mihaila Arhangela.

Autoritet poslat od samog Boga.

Guru.

Igrač i sudija.

Deus ex machina.

U tim krajevima nije bilo beznačajno imati sveštenika u porodici.

Ko je imao sveštenika u porodici, izbegao bi obavezno služenje vojnog roka.

Ko je imao sveštenika u porodici, imao je novac, auto, stan, poštovanje sugrađana.

Bratanac don Alberta Malasortea je otud imao i novac i stan. Imao je i auto. Njime je prošao kroz crveno. Udario je sedmogodišnju devojčicu koja je na pešačkom prelazu navodno iznenada pretrčala ulicu.

Devojčica je jedva ostala živa. Bratanac don Alberta Malasortea nije odgovarao. O tome se nerado govorilo u malom gradu.

Mali grad: sve što je javno ne sme istovremeno biti i jasno.

Na sahrani Renata Fiorea je don Alberto Malasorte osudio pokojnikov tragičan gest: „Samoubistvo je trenutna slabost, oblik ludila, đavolja rabota. Antihrist je stalna pretnja ljudima čija je jedina uteha molitva“, odjekivalo je katedralom.

Pastva je shvatila poruku. Osuđivali su Renata Fiorea zbog njegove duhovne izopačenosti.

Renato Fiore: svetac za života, đavo nakon smrti.

Sveštenikova beseda na nedeljnoj službi osuđivala je čežnju za novcem i najljucije ljudske poroke: alkoholizam, konzumiranje droge, bludničenje. Božje reči don Alberta Malasorteja odjekivale su još dugo: „Čovek je kriv, udaljava se od Hrista, nema sluha za Gospoda.“

Amin.

Činjenice su neumoljive.

Nekada je u malenom gradu, u Đakoma Mateotija 23, stanovala Marija Freskone, devojka vedre naravi, vredna radnica na njivi. Čedna duša, umiljata, verena za kovača iz kvarta, po imenu Vito. Oca nije imala – ubio ga je grom kada je bila mala.

Jednog dana se na njivi Mariji zavrtilo u glavi. Za svaki slučaj, nadzornik ju je poslao kući. Biće da je trudna, nagađale su koleginice.

Kod kuće je nesrećnica zatekla rođenu majku, Luizelu, u krevetu sa svojim verenikom.

Vito i Luizela. Zet i tašta. Rodoskrvni ljubavnici.

Nepoštovanje tabua.

Mlada duša, zadojena patrijarhalnim principima, koja je nadom u skorom udaju bojala budućnost vedrijim

tonovima, nije mogla da podnese sramni događaj. Preteško breme. Previše prljavštine za njenu duhovnu čistotu.

U noći između 24. i 25. marta 1988. godine obesila se o gredu na tavanu.

U kvartu je bogovao don Alberto Malasorte, tada u najboljim godinama višedecenijskog mandata. Prema čaršijskim glasinama, i don Alberto je znao kako izgleda Luizelin krevet. Na besedi je napao grešnicu Mariju prizivajući za nju božji oproštaj: „Mladost je uvek pomalo đavolska u svojim nastojanjima. Nju valja čuvati od zle ruke koja se protivi volji dragog Boga našega.“

Amin.

II

Septembarska noć. Unutrašnjost Kampanije.

Oveći vepar beži od čopora apeninskih vukova koji su ga napali. Napad je bio munjevit i delotvoran, usmeren ka zadnjim nogama žrtve.

Uzalud. Vepar je u gustom čestaru ipak našao spas.

Prešavši reku Sabato, počeo je da se spušta ka niziji. Prolazio je kroz šume i doline, tesne i mračne gudure, kaljuge i zimzeleno grmlje. Nakon strme uzbrdice, popeo se na poslednji breg, gde se uzdizala drevna kula polusrušenog langobardskog zamka.

U podnožju brega otvorio se novi svet: mali grad u ravnici pod Vezuvom.

Svetlost je duž bedema postajala sve jača; bile su to prve kuće. Slepi miševi su se rojili oko fenjera.

Iz tog pravca stizali su razni zvuci: kukumavke, cvrčci, motori, ljudski glasovi.

Svakonoćni eho ravnice.

Vepar je imao duboku ranu na desnom butu: pekla ga je i svrbela istovremeno. Na izmaku snaga, stropoštao se na lišće ispod stogodišnjeg oraha.

U tom času je kroz ravnicu prošao voz, ostavivši za sobom nekoliko trenutaka mrtvačkog zatišja.

Dok se ranjena životinja odmarala ispod drveta, svega nekoliko stotina metara dalje, u malenom gradu ispod ruševina langobardskog zamka, staro društvo se okupilo u krčmi *Tabelara*, u Đakoma Mateotija 46.

U čelu stola sedeo je Mauro Vitamesta, advokat i nezavisni gradski odbornik.

Mauro Vitamesta: persona. Zalizani neženja srednje visine, sigurnih aduta. Vila s bazenom. Zgodne žene. Luk-suzna kola. Jahta u turističkoj luci u Sorentu čije održavanje košta sedam hiljada evra godišnje. Vikendica u Kalabriji. Sat: *Vašeron Konstanten*. Sako: *Prada*. Životni kredo: *acta non verba*.

S njegove desne strane smestio se Armando Trapano, knjigovođa i vlasnik prodavnice.

Armando Trapano: visok i prijatan čovek. Šaljivdžija koji je pedantno jeo i pio, ne odustajući pritom od svoje urođene šaljive prirode.

Preko puta Armanda Trapana: Salvatore Kaputo, oniži razvedeni inženjer. Stari perverztnjak kome su fetiš ženske zadnjice.

Odmah do Kaputa, najtiši od prisutnih: Marijano Kazale. Po zanimanju ekonomista. Njegov moto: *Chell*,

chell e Mariastell.^{*} Čaršijske glasine: njegova žena voli vino s ledom. U prevodu s lokalnog dijalekta: gospođa je nezajažljiva, ne propušta nijednu priliku koja joj se ukaže.

Najzad, Paolo de Sanktis, arhitekta i preduzetnik. Školovan, uglađen, razuman. Za stolom je odavao utisak srdačnog čoveka. Gurman, slab na pikantne sireve. Te večeri je tamanio slane incune iz Četare, koji u Kampaniji, poput hleba, idu uz svako jelo.

Opšta slika: veselo društvo.

Važna zajednička crta: obrazovanje.

Najvažnija zajednička crta: bogatstvo.

Izvori bogatstva: nekretnine, biznis, sinekure.

Predmeti razgovora za stolom: vino, hrana, žene, putovanja.

Tema koju svi izbegavaju: novac.

Pare se ne spominju.

Pare se prave. Njihovo poreklo nije bitno. *Pecunia non olet*.

Atmosfera u krčmi *Tabelara*: vrhunska. Konobari donose razno povrće, potom i špagete sa orasima, pržene jegulje. Omiljeni gest konobara: otvaranje boce za bocom čuvenog belog vina *Greko di Tufo*. Tajna virtuoznog gesta: vino se otvara krajnje oprezno, kao što muškarci iz Kampanije u svojoj mašti skidaju žene.

Dogma *Tabelare*: samo se kod nas dobro jede.

^{*} Najbliže se može prevesti kao „i jare i pare“. [Prim. aut.]

Tajna *Tabelare*: gostima ne sme ničeg nedostajati.

Objašnjenje: u svakoj napolitanskoj trgovini prisutna je doza poniznosti trgovca i arogancije mušterije.

Uvreženo mišljenje: bez tih razlika i relacija ljudi ispod Vezuva nisu mogli, kao da je sâm vulkan određivao surovost njihovih međusobnih odnosa.

„Dragi prijatelji, stari je običaj da se na kraju večere naruče špageti *aljo e olio!*“, predloži šaljivi trgovac Armando Trapano.

Predlog je društvu za još pola sata produžio veselje.

Začas se pojavio oval od vijetrijske keramike s toplim špagetima: para je vukla na beli luk, maslinovo ulje i ovčiji sir.

Ništa čudno. Brda oko malenog grada zvala su se Mlečna. Otuda poznata tvrdnja: ljudi u toj ravnici žive „između mleka i mora“.

Bogatstvo mora: sardele, skuše, incuni.

Bogatstvo brda: koze i ovce koje se hrane mirišljivim mediteranskim biljem bogatim vulkanskim mineralima. Njihovo mleko je bez premca. Belo zlato. Ponos lokalnih stanovnika čija je jedna od najpoznatijih poslovice: „Ko ne hvali svoje, kazniće ga Bog.“

Ipak, takve priče važe samo dok je čovek vedar, dok mu se čini da je svemir stvoren samo za njega.

Te večeri, međutim, one nisu važile za Paola de Sanktisa. Nešto se događalo u njemu: nemir ga je polako osvajao. Da su ga drugari bolje osmotrili, primetili bi neprirodnu napetost, odsustvo duha, rastrojenost.

Da li je neko od prisutnih bio upoznat s Paolovim stanjem? Čini se da na jugu Italije uvek ima obaveštenih koji se prave nevešti.

Uz graju poslednjih gostiju, konobari su sa stolova sklanjali tanjire sa ostacima bubrega na luku, bakalara na rimski način, ćufti u sosu od paradajza, monaških sireva i napuljskih kobasica. Za ta jela ostali Italijani nisu nikad ni čuli: surova glad je vekovima zahvatala napuljski narod terajući ga na uživanje u iznutricama i povrću. Otuda i oblik preterivanja: obilne porcije i masna jela.

Kad se društvo rastalo, Paolo je prešao tih dvesta-trista metara od krčme do kuće.

Bilo je nešto malo više od jedan posle ponoći.

Gvozdena kapija njegove kuće krila je čitav jedan svet: stari bunar, krušnu peć, bosiljak koji je po mirisu nadmašivao druge biljke, drvenu kočiju s bronzanim osovinama na točkovima, koju je njegov pradedo svakodnevno koristio.

Sve je u noći bilo zvuk, miris, neizvesnost.

Danju je to isto dvorište postajalo prijatnije mesto. Iz njega su se videle krošnje na bregu. Iza brega su polako rasli visoki Apenini.

Paolo de Sanktis je voleo to čudo prirode: izvori sumporne vode, kesteni i druga stabla orašastih plodova, čije krošnje na noćnom vetru nežno drhture.

Paolo de Sanktis se divio toj teritoriji vukova i sivih sokola kojom je vladao strogi životinjski red. Odatle je vrebala opasnost od klizišta koja prorade brzinom kakve opake misli u ljudskoj glavi.

Paolo de Sanktis je bio poznavalac terena: četvrtina svih italijanskih klizišta u poslednjih sto godina zahvatila je pokrajinu Kampaniju. Zemlja, voda, vulkanska aktivnost, podzemna pomeranja – sile koje su se pokazale jačim od ljudi i životinja.

Klizište je i te godine razorilo periferiju malog grada. Bujica izazvana obilnim kišama razorila je kuće boje meda kao da su od njega i napravljene: više od sto žrtava; nekoliko stotina povređenih; ogromna materijalna šteta.

U zvezdanoj noći, ispod bedema starog zamka, niko nije očekivao da će Paolo de Sanktis sebi oduzeti život.

Neki godinama planiraju samoubistvo sve dok ga konačno i ne izvrše: oklevaju zato što vole život.

Drugi se ubijaju namah, usled iznenadne, jake uznemirenosti.

Nije poznato da li je De Sanktis pripadao jednima ili drugima.

U zemlji sunca, noć je imala moć da priziva smrt. Doduše, noću je takođe bilo znakova života: mali kamioni kružili su gradom zaprašujući komarce; lavež pasa iz mirisnih dvorišta uznemiravao je svakog pacova koji u gluvo doba, šćućuren u osušenom kanalu ili ispod železničkog mosta, priželjkuje da padne u dremež.

Mogući scenario: De Sanktis je za samoubistvo iskoristio buku jednog od vozova koji neumorno saobraćaju. Možda su susedi baš u tom trenutku zatvarali prozore ili se vrpoljili u krevetu. Noću su lokalni muškarci postajali neobjašnjivo nemirni: valjda ih je spavanje asociralo na

smrt; valjda bi u njima proradilo vrenje jakog vina koje su neštedimice pili.

Paolo de Sanktis je bio prvi u svojoj porodici koji je podigao ruku na sebe na krajnje neobičan način.

Herbicid zvani *sekatuto* razjeo mu je organe.

Srušio se na pod garaže.

Gore, na spratu, žena i deca su mirno spavali.

Kroz ravnicu je projurio još jedan voz.

Vepar ispod stogodišnjeg oraha podiže glavu pa je ponovo spusti. Vukovi su ostali daleko, u unutrašnjosti Kampanije.

III

Leš je otkriven oko pet ujutro. Na drvenom mostiću nad ljupkim potokom duž Pertinijeve ulice, čistači su pronašli beživotno telo.

U to vreme je inspektor Andrea Vale, šef policije u malom gradu, bio u dubokom snu. Desna ruka ispod jastuka. Leva na grudima uzbuđljive i dopadljive Marije Đordano.

Zazvonio mu je mobilni.

Inspektor je u snu čuo kukurikanje petla, sirenu vatrogasaca, pištaljku sudije na fudbalskoj utakmici.

Marija Đordano je otvorila oči. Probudila ga je udarcem lakta.

– Da! – javio se promuklim glasom.

– Dobro jutro, gospodine inspektore, ovde centrala! Izvinite što se tako rano javljamo. Neki čovek je ubijen kod mostića u Pertinijevoj.

– Evo, stižem! – uspeo je da izusti.

Obukao je košulju i pantalone.

U polumraku hodnika dobauljao je do kupatila. Umio se vrhovima prstiju i oprao zube tek reda radi. Kosu je samo ovlaš namestio.

Napolju je i dalje bilo mračno. Ispred svoje zgrade pripalio je prvu garibaldi cigaru sluteći da mu ni tog dana neće biti jedina.

Pet sati i četrdeset minuta. Pertinijeva ulica. Debeli poručnik Luidi Gardulo opet je izvodio svoj mali šou: psovke, odmahivanje glavom, nervozno kretanje među policajcima u plavoj uniformi. Bilo je i civila: komšije, penzioneri, radoznalci na putu do posla.

Svima su oči bile razrogačene.

Znatiželjni pogledi, upereni ka snažnom a elegantnom mostiću od hrastovine na kojem su se redale zemljane vaze s ljubičicama. Iznenadjujuće ljubak ukras, detalj koji je situaciju činio nadrealnom.

Na desnoj obali potoka bila je obična dvospratnica sa zamandaljenim zelenim prozorima. Ispred nje, duž potoka: parkirana vozila.

Na levoj obali: drvored lipa srednje visine.

Ispod mostića tekla je bistra, pijaća voda. Odvjkada je milovala šareno kamenje u koritu. Išla je prema Pompeji. Prema moru.

Kako se inspektor Vale pojavio, Gardulo je prestao da šefuje uz neizbežne grimase.

Inspektor je nametnuo novu atmosferu.

Ćutanje.

Stajanje.

Čekanje u mističnoj atmosferi, u podnožju brega.

Na bregu je red kućica činio zidani horizontalni pojas koji to uzvišenje deli na gornji i donji deo. Fascinantne kućice, kao od papira. Jutarnja svetlost je s njihovih fasada skidala bronzanu boju zamenjujući je srebrnom.

Ispod i iznad zidanog pojasa: orasi, masline, opuncije. Pokoji rogač. Pokoja japanska jabuka.

U gornjem delu brega bedemi zamka blistali su pod svetlima još upaljenih fenjera.

Opšta slika odozdo: svet koji visi u vazduhu, između neba i zemlje.

Vreme je prolazilo. Ulicom Sandra Pertinija išlo je sve više pešaka. Vozila su zastajkivala. Psi lutalice su lajali na motore.

Inspektor nije obraćao pažnju ni na koga. Pušio je. Posmatrao je balističke veštace, lekare sudske medicine i kriminaliste kako se bave beživotnim telom. Nimalo prijetan posao: položaj žrtve, obrada mesta zločina, fotografisanje, dokazi za analize, skiciranje za ekspertsko mišljenje. Ključni elementi za istragu.

Inspektor je sekutićima stiskao cigaru. U njegovom detinjstvu mnogi muškarci su pušili toskanske cigare.

Prisetio se kutija i naziva: *toskani, branka, pedroni...*

Prisetio se brkova tih muškaraca. Ranije je bilo više brkatih, pomislio je.

Prisetio se *onog događaja* što ga je tištio još od detinjstva.

Bilo je zimsko veče. U kratkom isečku iz novina koji se čuvao u porodičnoj kući stajalo je:

Sreda, 4.2.1976.

Sinoć je član gradskog odbora Mauro Vale (41), eksponent građanske liste, ubijen u poznatom baru u centru Venoze. Očevici su ispričali da je negde oko dvadeset časova čovek u fantomci, naoružan pištoljem, provalio u bar u kome je Mauro Vale pio kafu. U zasedi nepoznatog ubice, na sreću, nije ostao povređen mali A.V., bratanac žrtve, koji je bio prisutan u trenutku napada. Prema onome što se priča, motiv ubistva je neizmireni dug između dvojice muškaraca...

Gledanje leševa postalo mu je rutina. Bizarnost njegovog života: *onaj dečak* iz članka postao je odrastao čovek koji suzbija nasilje. „Čovek nije puka projekcija svog detinjstva“, pomislio je u tom trenutku.

Kakav bi bio život njegovog strica da nije prekinut? Možda bi bio penzioner kao mnogi drugi u njihovom kraju. Možda bi se u kakvoj kantini kartao s vršnjacima. Možda. Kad nema činjenica, sve je obična pretpostavka.

A on? Da li bi danas bio policajac?

Otrgnuo se od tih misli. Mentalno se vratio u stvarnost, u Pertinijevu, gde su kolege minuciozno radile. Procedura je bila uobičajena, najsavremenija. Njihova preciznost je bila nadrealna: smrt kao pozorišna predstava, smrt kao film. Smrt i jeste bila za posmatranje. Policajci i jesu posmatrači smrti.

– Ko je to? – upitao je poručnika Gardula.

– Martino Monteleone.

Nije mu bio poznat.

– Ako sam dobro shvatio, neko je ispalio tri metka: jedan u glavu, drugi u grudni koš, treći u desnu butinu, prava egzekucija – produžio je Gardulo.

Nastavio je da puši ćuteći.

– Centrala je proverila podatke: poreklom iz Kapue, četrdeset dve godine, neoženjen, bez dece. Osuđivan zbog pljačke 1999. godine, a kasnije zbog manjih prevara i drugih krivičnih dela.

– Kojih?

– Upamtio sam zelenašenje i krijumčarenje – priseti se Gardulo mljackajući podjednako slasno reči i crnu čokoladu.

Na malom pakovanju koje mu je pružio pročitao je – *Novi*. Odbio je čokoladu pokretom ruke.

Imao je razloga da bude revoltiran. Još jedan postupak, još jedna smrt. Nov slučaj, a već star, poznat, predvidljiv. Poželeo je da se udalji ne bi li se našao na bezbednoj distanci od mesta zločina. To mu se događalo sve češće.

„Treba otići nekud kraj mora, zaboraviti na ovaj pasji život!“, nešto je u njemu govorilo. Da li je to pomislio zbog pasa koji su tog jutra išli ulicom lajući na vozila i ljude?

Već je prešao drveni mostić kad se poslednji put obratio Gardulu:

- Neka nam što pre pošalju rezultate veštačenja.
- Bez brige, gospodine inspektore.
- Javi se kolegama iz Kapue. Možda imaju korisne informacije za nas. Videćemo se kasnije. Dođi na sastanak u osam!

Progutavši poslednji komad čokolade, Gardulo je klimnuo glavom. „Poslednji je najslađi. Poslednji se ni prosjaku ne daje“, govorio je narod.

Željan utešnog kroasana s kremom od limuna, Andrea Vale je koračao prema obližnjoj kafeteriji. Jutarnja svetlost je polako osvajala mali grad. Ulica je bila poluprazna, a već topla na prvom suncu koje je brisalo ostatak noćne vlage.

Mali grad se budio. Miris kafe se širio ulicom poput magle.

Rano jutro u napuljskom kraju: doba radnika i radija, kafe i novina. Doba ranoranilaca među koje se Andrea Vale zasigurno nije mogao ubrajati. On je voleo večeri uz dobru muziku, crno vino, lepu ženu.

U kafeteriji je bila uobičajena atmosfera. Na stoliću, pored prozora, neko je ostavio dnevne novine. Mušterije su se smenjivale za šankom, pile kafu s nogu pa napuštale prostoriju. Izgledalo je da svi nekud žure. Neki verovatno

i jesu, dok se drugima samo činilo da nemaju vremena. Žurba je u napuljskom kraju postala manir, način na koji nevažni likovi sebi daju važnost, verovao je inspektor. Tamošnji žitelji govorili su da imaju led u džepu, koji će se istopiti ako ne požure.

Ovećim zalogajima napredovao je prema kraju kroasana. Znao je šta su građani mogli da pomisle: nije red da inspektor doručkuje odmah pošto je ubijen čovek.

Da, građani su savršeno znali šta je red. Šteta što ga sami nisu poštovali.

Misli su mu se mešale s naslovima u dnevnoj štampi.

Napulj je magičan grad.

„Moram da skoknem do stana.“

Ukrao bicikl pa umro.

Evropska unija pred kolapsom.

„Da pojedem još jedan kroasan?“

Turizam u Kampaniji nikad uspešniji.

Čak 89% Italijana veruje da se uz dobru vezu lakše dolazi do radnog mesta.

U hronici je naišao na bizarnu vest:

Juče je starica od osamdeset pet godina dobila telefonski poziv od varalice koji se predstavio kao vlasnik prodavnice računarske opreme. Prevarant je starici rekao da je njen stariji sin poručio računar, te ju je upitao da li može da ga donese na adresu, s čim se ona složila. Kad je došao na vrata, čovek je starici

predao paket, pa od nje tražio i dobio hiljadu evra. Kada je sin uveče svratio da poseti majku, otkrio je da u paketu nije računar nego četiri cigle. Prevara je tada prijavljena policiji.

Vest je još jednom dokazala: napuljski kraj je doživljavao veliki sunovrat vrednosti. Mnogo toga je bilo izvrnuto naopako, s tim da niko nije bio spreman da prizna lokalne nenormalnosti.

Tamošnji ljudi dičili su se svojom navodnom superiornošću: jedino su oni znali kako valja živeti. Red je bio selektivan, pojavljivao se u vidu hira i tradicije. Prema lokalnom shvatanju života, postojalo je idealno vreme za izvesne aktivnosti, pogotovo za one muške.

Inspektorovo uverenje: napuljski muškarci su zapravo jalovi ljudi s onoliko lica koliko ima godišnjih doba.

Napuljski muškarci živeli su neobuzdan život koji obiluje svakojakim bizarnostima.

U vozu su nervozno stajali.

U autobusu su pipkali zgodne žene.

U avionu su postajali izrazito agresivni, kadri da vređaju sopstvenu ženu i decu, pa da ih, srećni zbog sletanja, ponovo ljube.

Andrea Vale je nakon nekoliko godina službe u malenom gradu stekao precizan utisak: Napolitanci su opterećeni sobom, odbojni prema neizvesnosti.

S druge strane, tu je protivrečnost: inspektor je voleo to podneblje, taj pitki vazduh, taj breg koji u jesen prima

boju vina. Voleo je lokalnu raznovrsnu hranu, inteligenciju tih agresivnih ljudi koji su u isto vreme manifestovali izvesnu dubinu. Voleo je zidine malenog grada i naročito njegovu čudotvornu atmosferu. Kao da je tamo sve bolje uspevalo. Kao da se živelo najpre tamo, pa tek posle u drugim krajevima sveta. Istoričari umetnosti pozivali su se na blagotvorni efekat antike. Andrea Vale je mislio na životno iskustvo, na mističnu atmosferu same zemlje.

Nešto je prekinulo njegova razmišljanja. Damoklov mač nad njegovom glavom: leš na drvenom mostiću.

Nasilnu smrt je upoznao još kao dečak *u onom baru*. Od tog dana imao je problem s crvenom, bojom krvi. Smetale su mu stoga pojedine namirnice – sok od paradajza, marmelada od jagoda, ponekad i lubenica.

Njegov problem: kao šef policije, osećao se odgovornim.

Opšti problem: ubistvo je kratak spoj. Društveno pitanje. Neko o tome mora da vodi računa: najpre šef policije.

Misli mu je prekinuo telefon. Na ekranu je pisalo – Marija Đordano.

- Gde si? – upitala je prekornim glasom.
- Doručkujem.
- Gde?
- U kafeteriji.
- A ja?
- Izvini, mislio sam da spavaš!
- Ma bravo! Pravi si džentlmen...

Prekinuo je vezu s neprijatnom mišlju: ni Mariju Đordano nije uspeo da zavoli.

Marija Đordano: lepa službenica u gradskoj filijali Banke Intese. Trideset šest godina, plava kosa, plave oči. Žena nordijskog izgleda s kojom je bilo idealno uploviti u ljubav.

Muškarci u njegovim godinama voleli su takve žene.

Muškarci u njegovim godinama nisu podnosili samoću.

Glavna prepreka je ipak bila do njega: Andrea Vale je imao čudnu narav. Kad god je bio s nekom ženom, u jednom trenutku bi osetio da mu više nije stalo do nje. Posle nekoliko nedelja ili meseci, žena bi stvorila nemir u njegovoj duši – i tako je dogurao do četrdeset osme godine života. U njemu se javljao drugačiji erotizam. Svaki trećerazredni psiholog bio je u stanju da mu saopšti o čemu je reč, ali on nije odrastao u društvu koje traži pomoć psihologa.

Andrea Vale sebe nije smatrao romantičnom dušom. To bi mu sve partnerke, uključujući njegovu bivšu ženu, nesumnjivo potvrdile.

Vruća tema: njegova bivša žena. Tog jutra nije mogao da izbegne osvrt na nju.

Upoznali su se u mladosti. Izgledalo je da žive u harmoniji, kao jedan od onih parova koji vraćaju veru u ljubav. „Kamo sreće da svi žive kao oni!“, komentarisali su njihovi prijatelji.

Ipak, stvarnost je uvek malo drugačija. Ružnija. Vidljivo, na jugu Italije, retko kad nadjača nevidljivo.

Supružnici su se tokom godina sve manje razumeli. Njihova kćerka, Lara, otišla je u Ameriku da studira. Brzo se osamostalila, završila arhitekturu i upoznala Roberta, inženjera iz Portugala. Roberto i Lara živeli su srećnim životom – Amerika, putovanja, standard...

Andrea Vale i njegova supruga su od samog početka bili neobičan par. On crn, prosečne visine, snažan. Ona plava, visoka, tanka. On policajac, ona slikarka.

Živeli su u lepoj kući u Pompeji, nedaleko od mora. Dva puta godišnje, o Božiću i Uskrsu, boravili bi u njegovom zavičaju: u unutrašnjosti, blizu granice Bazilikate s Kampanijom, pod neaktivnim vulkanom zvanim Vulture, gde je njegova porodica proizvodila *aljaniko del Vulture*, navodno najstarije italijansko vino, njemu svakako najmilije.

Vulture: podneblje borova, kestenova i topola. Gospođa Vale je tamo šetala, brala gljive i špargle, slikala, posmatrala prirodu, slušala slavuje. Za to vreme, muž je pomagao u podrumu i u vinogradima.

Njihove večeri: s rodbinom, ispred kamina, uz kestenje i med, sir i *aljaniko del Vulture*.

Boja vina mu nije smetala. Bila je tamnija, razlikovala se od paradajza i jagoda. Razlikovala se od tek prolivene krvi.

Nakon razvoda, žena se preselila u Napulj, kod majke. Njena majka: ista ona, samo starija. Sredovečne žene su u Kampaniji mnogo ličile na svoje majke. Mora da je svugde tako, težio se Andrea Vale.

Sledeći korak: nemoj da te ništa podseća na nju.

Prodao je stoga kuću. Preselio se u mali grad, gde je već nekoliko godina bio šef policije. Trudio se da živi kao da bivša žena ne postoji.

Izbegavao je da se seća.

Sećanja: krvoločne zveri koje opkoljavaju čoveka. To je on najbolje znao: sećanje na strica pratilo ga je od *one večeri* u baru.

Izbegavao je nostalgiju.

Sve više je izlazio tražeći utehu u drugim ženama. Napokon mu se ukazala prilika da razodeva žene koje je godinama, dok je njegov brak umirao, samo očima skidao. Nakon razvoda je postao okoreli stereotipni Latin koji se fokusira na tela partnerki. Pojam ljubavi je potpuno zamenila borba za opstanak u svetu koji sve otima, u svetu koji sve oduzima.

Prihvatio je odlazak kćerke.

Prihvatio je prolaznost mladosti.

Prihvatio je bračni brodolom.

Trenutno je o sebi znao samo dve činjenice: da je sam i da je borac.

IV

Tog jutra se inspektor ipak predomislio u nameri da iznenadi Mariju Đordano. Doneo joj je kroasan, ali je zatekao prazan stan. Nije mu mnogo vremena preostalo: u osam mu je bio zakazan redovni brifing sa zaposlenima.

U liftu je naleteo na staru komšinicu. Njena preka potreba: da za što manje vremena što više kaže. Bajate priče, neverovatna mešavina ogovaranja i njakanja. Tog jutra je spomenula nekakve bube koje mile po zidu. Spomenula je i razbojnike: pre dve godine su je ispred zgrade zgrabili za grlo.

On je samo ćutao. Misli su mu bile negde drugde.

Kad je izašao iz zgrade sunce je već bilo nad krovovima. Saobraćaj je postajao sve gušći. Varošica je upadala u prepodnevnu rutinu.

Ušao je u policijsku stanicu s cigarom u ustima i ubistvom u mislima.

Ubijeni je sasvim sigurno bio neki probisvet. Martino Monteleone: sitna riba koja pliva u moru prepunom ajkula, naoko slobodno, sve do neizbežnog ubojitog ugriza. Mogli su da ga odstrele i pet meseci ranije ili kasnije – svejedno: iako malen, grad je bio zverinjak u kome prebivaju krvoločne bestije daleko podmuklije od apeninskih vukova.

Mali grad: malo carstvo Kamore.

Kamora: kriminalna organizacija sa preko šest hiljada članova.

Godišnja zarada: nekoliko milijardi evra.

Godišnja kolateralna šteta: stotine žrtava.

Glavne aktivnosti: droga, reket, beton.

Usputni biznisi: od smeća do državnih preduzeća.

Interesi i veze: što u Evropi, što preko okeana. Međunarodna skala. Višenacionalni karakter. Odlična saradnja sa stranim kriminalnim grupama, naročito afričkim.

Kamora u Kampaniji: Kamora u glavama.

Trenutno stanje u Kampaniji: preko sto raspuštenih opština zbog povezanosti s kriminalom.

Kamorina propaganda: ima ljudi koji diskredituju naš kraj. To je lobi sa severa Italije. To su naši neprijatelji, zavidni jer nemaju naše sunce, naše more, našu hranu.

Martino Monteleone je verovatno bio samo još jedan šegrt Kamore, a Kamora nije birala sredstva. Ljude bi gutala kao zmija žabu. Nije tolerisala odstupanja. Nije podnosila rascepe. Nije dozvoljavala lične inicijative.

Andrea Vale je praznim i mračnim hodnikom išao prema svojoj kancelariji. Tamo su ga čekali papiri razbacani po stolu, plave fascikle, računar na stendbaju, rafovi s krivičnim zakonicima. Na zidu jeftine slike s pejzažima Kampanije, politička karta Italije. Inspektor se zagledao u mapu: mogao je da završi u nekoj severnoj provinciji gde bi kriminal bio prisutan samo na terenu, ne i u sistemu. Ne bi postojao u svesti građana i ne bi se infiltrirao u njihovu podsvest.

U kancelariji je sunce osvetljavalo jedan deo zida. Nešto nije štimalo: neobičan, težak miris trulih pomorandži širio se prostorijom.

Sredstvo za čišćenje drvenih površina?

Loš miris sa ulice?

Kanalizacija?

Svašta je to moglo da bude. Andrea Vale je poželeo da se ispruži. Osetio je umor, više psihički nego fizički.

Petnaest do osam. U kancelariju je ušao njegov najbliži saradnik, mladi poručnik Marko Tore:

– Čuli ste šta se dogodilo?

– Jesam.

– Da li ste sreli suprugu?

Prisetio se reči poručnika Luidija Gardula: Monteleone je neoženjen.

– Kakvu suprugu?

– Pa, njegovu!

– Oprosti, Marko, izmoren sam. Učinilo mi se da je Gardulo rekao da je pokojnik „neoženjen“.

– Imao je on i ženu i decu.

– Govorimo o istom čoveku?

– Paolu de Sanktisu?

– Kome?!

– Paolo de Sanktis, čovek koji se sinoć ubio.

– Čekaj, ovo je nesporazum! Mene je centrala probudila negde posle pet, jer je izvesni Martino Monteleone upucan.

– Gde?

– U Pertinijevoj.

– Uh, kakva noć!

– Reci još nešto o tom... kako se zove?

– De Sanktis. Paolo de Sanktis. Možda ste ga viđali u gradu.

– Ne znam, proveriću. Kako se ubio?

– Otrovao se.

– To je sve što znaš?

– Bio je arhitekta i preduzetnik. Imao je firmu s dosta zaposlenih. Reklo bi se, čovek od ugleda.

– Pa, gde takav čovek da se ubije?!

– Pojma nemam. Pošto niste bili tu, predložio sam da kolege Lepre i Masto prate slučaj.

Inspektor Vale je klimnuo glavom.

– Gde je stanovao?

– U Đakoma Mateotija 98.

– Dakle, Marko, da rezimiramo: imamo ubistvo i samoubistvo.

– Ništa nam ne fali. Šta znamo o ubijenom?

– Gardulo je proverio: zelenaš i razbojnik. Garant nije delovao sam.

– Nije. Ovde je sve povezano.

„Ovde je sve povezano“, ponovi inspektor u sebi.

Opet taj miris trulih pomorandži. Postajao je sve intenzivniji dok su mentalne slike tekle: leš kod drvenog mostića, umor zbog ranog buđenja, boja kože Marije Đordano čijim se grudima u mislima često vraćao.

Poželeo je da se istušira. Neostvariva želja u tom času.

Ponovo je pripalio ugašenu cigaru i po ko zna koji put prekršio zakon o zabrani pušenja u zatvorenim prostorijama.

Ubistvo i samoubistvo. Drugi policajac bi već izašao, ogorčen, pa ispitivao prolaznike, digao prašinu do, neizbežnog, razočaranog povratka u kancelariju.

I on je slične mere bezuspešno primenjivao u mladosti. Tada nije znao kako da postupi: u napuljskom kraju istinu ne valja tražiti na ulici.

Istina na jugu Italije: strogo čuvana tajna.

Primitivši da je šef utonuo u misli, Marko Tore je tražio izgovor ne bi li izašao iz kancelarije: